

Charakteristika práva EU

**Přednost před vnitrostátním
právem**

Primární právo: zřizovací smlouvy

- Zvláštnosti těchto mezinárodních smluv (odlišnosti od běžných):
 - 1. popírají zásadu svrchované rovnosti států
 - 2. změny pouze na základě specifického postupu
 - 3. vztahují se bez dalšího přímo na jednotlivce

Závěry ESD o postavení práva EU:

- autonomie práva EU ve vztahu k vnitrostátnímu právu
- nicméně: právo EU je součástí vnitrostátního práva členských států (?)
- autonomie práva EU ve vztahu k právu mezinárodnímu
 - PEU se vztahuje na jednotlivce způsobem, který samo stanoví (způsob dosažení výsledku)
 - MP zajímá jen výsledek, jeho dosažení ponechává na státech

Autonomie práva EU: 2 teorie

- federalistická – členský stát plně podřízen v příslušných oblastech, vzdal se výkonu svrchovaných pravomocí
- konstitucionalistická – zvláštní charakter práva EU se odvozuje od ústav členských států, které přenos výkonu pravomocí umožnily

Přenesení výkonu svrchovaných pravomocí na EU

- prvotní je členský stát
- jeho pravomoci jsou původní
- stát rozhoduje o tom, výkon kterých pravomocí přeneše
- nejednoznačnost nebo nejasnost: kdo rozhodne o rozsahu přenesení?
- PEU samo určuje způsob své aplikace (přímý účinek) a podmínky svého vzniku (platnosti) u sekundárního práva

Omezení suverenity: její dvojí pojetí

- „Nezávislost státní moci na jakékoli jiné moci uvnitř i vně“
- 1. Z tohoto hlediska je suverenita členského státu **omezená** – musí přijímat rozhodování a legislativu EU ***i proti své vůli***
- 2. Stalo se tak ale ***vědomě a dobrovolně*** vstupem do EU. Možno ***vystoupit***. To je důkaz přetrvávající **plné** suverenity.

Argumenty ve prospěch druhého pojetí

- a) suverenita by byla omezená uzavřením kterékoli mezinárodní smlouvy – každá smlouva stanoví pro stát povinnosti
- b) vysoký stupeň integrace nelze uskutečnit klasickou mezinárodně právní cestou.
 - Přenos výkonu pravomocí: členské státy zůstávají „pány Smluv“ (jednomyslnost)

Příklad: Ústava Francie

- čl. 88-1:
- „(Francouzská) republika se účastní na Evropské unii vytvořené státy, které si svobodně zvolily ... možnost společného výkonu některých svých pravomocí...“

Státní moc

- státní moc si ponechávají členské státy
- na EU se nepřenáší žádná moc, jen kompetence k výkonu pravomocí (pod kontrolou členských států)
- EU nemá žádnou státní moc = není státem
- demokratický deficit

Interpretace práva EU

- čl. 19 SEU
- výlučný monopol Soudního dvora EU
- vlastní výkladová pravidla – autonomní výklad (aby mohl být jednotný)
- metoda výkladu: převládá jazykový a teleologický
- problém: výklad ustanovení o přenosu výkonu pravomocí – je-li jejich rozsah sporný

S h r n u t í

- 1. Právo EU = specifický právní systém, autonomní
- 2. Suverenita členských států celkově zachována – podřizují se podmíněně a na základě předem daného souhlasu
- 3. Pravomoci EU musí být přesně vymezeny, spory by neměl řešit ESD

Nadřazenost a přednost práva EU

- Nadřazenost: širší – přednost = nadřazenost při aplikaci
- přednost: jedna ze základních zásad pro aplikaci práva EU v členských státech
- analogie s běžnými mezinárodními smlouvami? – čl. 10 Ústavy
 - zdroj přednosti mezinárodních smluv: Ústava
- Smlouvy přednost neřeší.

Přednost práva EU - 2

- Judikatura ESD: maximální účinek práva ES (EU)
 - Van Gend en Loos (26/62), Costa v ENEL (6/64)
- Hlavní argument: bez přednosti by právo EU nefungovalo – bylo by „přebito“ právem vnitrostátním – dosažení integrace nemožné

Povaha přednosti práva EU

- aplikační přednost
- ESD: členské státy se nemohou dovolávat vlastních předpisů – přednost imanentní vlastností práva EU
- „ústavní“ pojetí přednosti: ta má zdroj v národních úpravách, prvotní je ústava

Různé projevy nadřazenosti práva EU

- 1. Unijní norma přímo aplikovatelná: nahradí národní normu (substituce), tj. uplatní se **přednost**
- 2. Unijní norma není přímo aplikovatelná: **jiné formy nadřazenosti** (přímý účinek směrnice, „eurokonformní“ výklad, odpovědnost státu vůči jednotlivci)

Charakter přednosti

- aplikační,
- nikoli normativní (nepůsobí neplatnost rozporné vnitrostátní normy), ale....
- Francie: je to procesní institut

Rozsah přednosti

- **Členské státy nepochybuji o nadřazenosti a tím ani o *přednosti* práva EU jako takové**
- jaký je ale její rozsah (aplikuje se vždy?)
- Smlouvy mlčí
- judikatura ESD: absolutní
- Prohlášení č. 17 k Lisabonské smlouvě: absolutní
- Ústavní smlouva: čl. I-6 téměř vstoupil do historie – zavedl by materiální přednost

Prohlášení č. 17

- 17. Prohlášení o přednosti práva
- Konference připomíná, že v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie mají Smlouvy a právo přijímané Unií na základě Smluv **přednost před právem členských států, za podmínek stanovených touto judikaturou.**
- Konference dále rozhodla, že se k tomuto závěrečnému aktu připojí stanovisko právní služby Rady o přednosti práva ES ve znění uvedeném v dokumentu 11197/07 (JUR 260):
- "Stanovisko právní služby Rady ze dne 22. června 2007
- Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že přednost práva ES je základní zásadou práva Společenství. Podle Soudního dvora je tato zásada neodmyslitelným prvkem zvláštní povahy Evropského společenství. V době prvního rozsudku této ustálené judikatury (rozsudek ze dne 15. července 1964 ve věci 6/64, Costa/ENEL [1]) nebyla ve Smlouvě žádná zmínka o přednosti. Je tomu tak i dnes. Skutečnost, že zásada přednosti nebude v budoucí smlouvě uvedena, nezmění žádným způsobem existenci této zásady ani stávající judikaturu Soudního dvora.

Přednost práva EU před ústavou?

- **ESD:** samozřejmě
- **Německo:** Spolk. úst. soud - Solange I (1974)
- **Francie:** ústava měněna před ratifikací, předběžný ústavní přezkum
 - rozpor směrnice s ústavou: nelze zkoumat
 - rozpor implementačního zákona ke směrnici s ústavou
- **ČR:** *podstata materiálního právního státu*
 - *evropský zatýkací rozkaz*
 - *1. nález o Lisabonu: „čl. 10a Ústavy nelze použít k neomezenému přenosu svrchovanosti“ – ČR zůstává svrchovaný stát*
- Žádný zásadní (otevřený) konflikt v současné době nikde neexistuje
- **Jasně: přednost nelze akceptovat tam, kde EU jedná nad rámec svěřených pravomocí (ale kdo to posoudí-?)**